

забудови (суперфіцію), відсутність істотних умов договору суперфіцію, відсутності спеціальних вимог передбачених для недійсності або розірвання договору про встановлення суперфіційного права та припинення користування земельною ділянкою, тощо. Ми підтримуємо думку вчених, які вважають, що варто на законодавчому рівні, розмежувати у Земельному кодексі України правове регулювання емфітевзису та правове регулювання суперфіцію, присвятити їм окремі статті. Крім того, слід доповнити дану главу Земельного кодексу України нормами про оплату емфітевзису та суперфіцію, положеннями про права та обов'язки емфітевта та суперфіціарія (5, с. 119).

Список бібліографічних посилань:

1. Конституція України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141.
2. Земельний кодекс України / Верховна Рада України. К.: Парлам. вид-во. 2002. С. 27.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння будівництву: Закон України від 16 вересня 2008 року. URL: <http://zakon. na. ua/doc/?code=509-17> (дата звернення 11. 01. 2020).
4. Ільків Н. В. Суперфіцій як альтернативний спосіб набуття права на забудову земельної ділянки. *Науковий вісник*. № 2. 2010. С. 117–127.
5. Бондарчук Н. В., Ковальська Я. В. Проблеми правового регулювання емфітевзису і суперфіцію за законодавством України. *Вісник Запорізького національного університету*. № 3. 2013. С. 115–119.

УДК 349. 2

Сергій Миколайович БОРТНИК,

перший проректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук

ORCID: <https://orcid. org/0000-0002-6994-6086>

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Сьогодні поліцейські здійснюють надважливі для суспільства та держави завдання, а саме: а) забезпечення публічної безпеки й порядку; б) охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави; в) протидію злочинності; г) надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

З огляду на важливість завдань і функцій, що покладаються на Національну поліцію, цілком логічним є те, що, по-перше, до її працівників мають висуватися особливі вимоги, а по-друге, вони повинні користуватися посиленими гарантіями реалізації їхніх трудових прав. Однак різка зміна векторів указаного сектору державної діяльності призвела до появи великої кількості «білих плям» у законодавстві, яке регулює діяльність Національної поліції, що не дає змогу працівникам цього органу якісно виконувати свої повноваження. Дана ситуація обумовлює необхідність наукового вивчення проблематики реалізації трудових прав поліцейських, а саме проведення аналізу загальних і специфічних аспектів правового статусу цієї категорії найманих працівників.

Національна поліція України є відносно новим органом державної влади, а тому багато проблем її діяльності у своїх наукових працях розглядали такі дослідники, як: Є. Ю. Подорожній, Л. В. Могілевський, Л. Ю. Бугров, В. Я. Бурак, В. В. Жернакова, С. Ю. Головіна, Г. С. Гончарова, В. В. Андрєєв, О. А. Мирошніченко, Н. М. Вапнярчук, В. В. Жернаков, С. О. Іванова, К. Ю. Мельник, О. М. Обушенко, С. М. Прилипко, Г. І. Чанишева, В. І. Щербина та інші. Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць, практично поза увагою залишилось питання правового регулювання робочого часу поліцейських.

Однією з найважливіших юридичних гарантій діяльності поліцейських є функціонування в межах правовідносин, що виникають у зв'язку з проходженням служби в Національній поліції України такого інституту трудового права як робочий час. Робочий час, як інститут трудового права, є сукупністю юридичних норм, які регулюють тривалість робочого часу, його види, режим та облік робочого часу (1, с. 192).

Своє закріплення інститут робочого часу отримав у Главі IV «Робочий час» КЗпП України. Відповідно до ст. 50 вищенаведеного кодифікованого акта законодавства нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень. Водночас, згідно з ч.2 ст. 50 КЗпП України, підприємства й організації при укладенні колективного договору можуть встановлювати меншу норму тривалості робочого часу, аніж зазначена (2). З огляду на те, що служба в Національній поліції України є державною службою особливого характеру (ч.1 ст. 59 Закону України «Про Національну поліцію»), проаналізуємо приписи законодавства про державну службу з приводу правового регулювання робочого часу. Так, своє законодавче закріплення інститут робочого часу державних службовців отримав у Розділі VII «Робочий час і час відпочинку державного службовця. Відпустки» Закону України «Про державну службу». Відповідно до ст. 56 вищенаведеного нормативно-правового акта тривалість робочого часу державного службовця становить 40 годин на тиждень. Проте, як випливає з аналізу законодавчих приписів, наведена тривалість робочого часу державних службовців може бути й збільшена. Так, відповідно до ч.4 ст. 56 Закону України «Про державну службу» для виконання невідкладних або непередбачуваних завдань державні службовці, для яких законом не передбачено обмежень щодо роботи, на підставі наказу (розпорядження) керівника державної служби, про який повідомляється виборний орган первинної профспілкової організації (за наявності), зобов'язані з'явитися на службу та працювати понад установлену тривалість робочого дня, а також у вихідні, святкові та неробочі дні, у нічний час. За роботу в зазначені дні (час) державним службовцям надається грошова компенсація в розмірі та порядку, визначених законодавством про працю, або протягом місяця надаються відповідні дні відпочинку за заявами державних службовців. Водночас у ч.5 ст. 56 закріплено, що тривалість роботи понад установлену тривалість робочого дня, а також у вихідні, святкові та неробочі дні, у нічний час не повинна перевищувати для кожного державного службовця чотирьох годин протягом двох днів підряд і 120 годин на рік (3).

З аналізу наведених положень випливає, що до такої категорії осіб, як державні службовці, окрім нормальної тривалості робочого часу – 40 годин на тиждень, у випадках, встановлених законодавством, може бути застосований і

більш тривалий його проміжок. До того ж як важливу гарантію дотримання прав державних службовців у наведеному випадку треба розглядати закріплення на рівні закону максимальних часових меж – чотирьох годин протягом двох днів підряд і 120 годин на рік.

У Законі України «Про Національну поліцію» термін «робочий час» взагалі не вживається. Проте в ст. 91 наведеного акта законодавства мова йде про таку категорію як «службовий час» (4).

Визначення сутності категорії «службовий час» законодавець також не надає. Проте нею оперують у ряді підзаконних нормативно-правових актах. Зокрема, у Положенні «Про розслідування та облік нещасних випадків з військовослужбовцями Служби безпеки України», що затверджено наказом Голови Служби безпеки України від 31 березня 1999 року № 77 сутність терміну «службовий час» для співробітника-військовослужбовця визначено як час, починаючи з моменту приходу на місце служби та до його виходу з місця служби, для військовослужбовця строкової служби – з дня призову на дійсну військову службу до дня звільнення його з дійсної військової служби, за винятком перебування у відпустці (5). З наведеного випливає, що службовий час, так само як і робочий, становить собою проміжок часу від початку й до завершення робочого дня. Проте, на нашу думку, законодавцем все ж таки більш правильно було б вживати термін «робочий час поліцейського».

України, так і законодавству про державну службу. Розглядаючи особливості правового регулювання робочого часу поліцейських, треба зазначити, що, як випливає з аналізу ч.1 ст. 91 Закону України «Про Національну поліцію», особливий характер служби в поліції містить спеціальні умови для певних категорій поліцейських. Наведений законодавчий припис оперує таким терміном, як «певна категорія поліцейських». Вважаємо, що використання подібної термінології в законодавстві є недопустимим, оскільки з неї не можна дійти однозначного висновку стосовно того, кого треба відносити до такої «певної» категорії.

Окрім того, законодавством передбачено таку особливість робочого часу поліцейських як служба позмінно. Правові засади роботи змінами закріплено в ст.ст. 58–59 КЗпП України. Як випливає з аналізу вищенаведених норм, при змінних роботах працівники чергуються у змінах рівномірно в порядку, встановленому правилами внутрішнього трудового розпорядку.

України «Про Національну поліцію», однією зі спеціальних умов робочого часу поліцейських треба вважати службу в нічний час. Відповідно до ст. 54 КЗпП України при роботі в нічний час встановлена тривалість роботи (зміни) скорочується на одну годину. Нововведенням Закону України «Про Національну поліцію» стало запровадження такого аспекту робочого часу поліцейських, як служба з нерівномірним графіком. І. В. Шруб, досліджуючи види та специфіку правового регулювання службового часу поліцейських, цілком слушно зауважує, що в чинному трудовому законодавстві та науковій літературі відсутнє визначення сутності служби з нерівномірним графіком (6, с. 84).

Аналогічні зауваження щодо нечіткості використання термінології в положеннях наведеного акта законодавства можна прослідкувати й з боку офіційних осіб (6). Законодавець взагалі не розкриває сутності всіх вказаних вище особливостей робочого часу поліцейських. Проте, якщо інші можна відслідкувати в приписах інших нормативно-правових актів, скориставшись при

цьому аналогією закону, то у випадку дослідження особливостей служби з нерівномірним графіком така можливість повністю відсутня. Висновки. Отже, однією з найважливіших юридичних гарантій діяльності поліцейських треба вважати функціонування в межах їх службово-трудових відносин такого інституту трудового права, як робочий час.

Робочий час поліцейських становить собою визначений розпорядком дня проміжок часу, протягом якого поліцейський зобов'язаний виконувати свої трудові функції. Одним із недоліків правового регулювання робочого часу будь-якої категорії працівників, зокрема поліцейських, треба вважати відсутність визначення його сутності на рівні закону. Щодо поліцейських чинне національне законодавство взагалі не використовує категорію робочий час, замінюючи її іншою – службовий час, що варто розцінювати як один із найбільших недоліків правового регулювання даного інституту. По-перше, це знаходить свій прояв у відсутності уніфікації законодавчих положень. По-друге, у такому випадку втрачається сенс робочого часу як категорії, яка повинна сприяти захисту прав поліцейських від протиправного збільшення норм робочого часу і, як наслідок, обмеження їх права на відпочинок. Цьому сприяє й інший суттєвий недолік правового регулювання робочого часу поліцейських – відсутність визначення його максимальної тривалості в положеннях Закону України «Про Національну поліцію». Окрім того, встановлюючи особливості, пов'язані з робочим часом поліцейських, законодавець оперує термінологією, зміст якої не розкриває. Водночас не міститься й посилань на інші нормативно-правові акти, що не сприяє зрозумілості законодавства, однаковості його застосування у схожих правових ситуаціях. Усе це викликає необхідність внесення відповідних змін до Закону України «Про Національну поліцію» в частині здійснення детальної правової регламентації робочого часу поліцейських.

Список бібліографічних посилань:

1. Теліпко В. Е., Дутова О. Г. Трудове право України: навч. посібник. / За заг. ред. В. Е. Теліпко. К.: Центр учбової літератури, 2009. С. 456.
2. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 63. Ст. 2075. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19>
5. Про затвердження Положення про розслідування та облік нещасних випадків з військовослужбовцями Служби безпеки України: Наказ Голови Служби безпеки України від 31 березня 1999 р. № 77. Офіційний вісник України. 1999. № 19. Ст. 846.
6. Шруб І. В. Види та специфіка правового регулювання службового часу поліцейських. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2015. Вип. 3–2. Т. 3. С. 81–86.